

คู่มือการประเมินมาตรฐานการพัฒนางานสุขภาพช่องปาก
ในหน่วยบริการปฐมภูมิ (PCU) และเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ (NPCU)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566

จัดทำโดย

งานพัฒนาวิชาชีพ กลุ่มงานพัฒนาระบบสนับสนุนบริการ
กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

**คู่มือการประเมินมาตรฐานการพัฒนาสุขภาพช่องปาก
ในหน่วยบริการปฐมภูมิ (PCU) และเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ (NPCU)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566**

บทนำ

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ. 2562 และการพัฒนาระบบบริการด้วยแนวคิด “ประชาชนและผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง” (people-centered approach/ person-centered approach) โดยแพทยเวชศาสตร์ครอบครัวและคณะผู้ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิ คณะกรรมการพัฒนาระบบบริการ สาขาสุขภาพช่องปาก กระทรวงสาธารณสุข จึงได้เริ่มดำเนินการวางแผนและกำหนดทิศทางการพัฒนาสุขภาพช่องปากในระบบสุขภาพปฐมภูมิเพื่อให้สอดคล้องกับระบบสุขภาพในภาพรวม โดยได้มีการจัดทำแนวทางการดำเนินงานพัฒนาสุขภาพช่องปากในระบบบริการปฐมภูมิ¹ และจัดทำเกณฑ์การประเมินมาตรฐานการพัฒนาสุขภาพช่องปากในหน่วยบริการปฐมภูมิ (PCU) และเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ (NPCU) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ขึ้น² เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับนำไปปรับใช้ในการพัฒนางานส่วนที่ตนรับผิดชอบให้สอดคล้องกับเป้าหมายในภาพรวมของประเทศต่อไป

ทั้งนี้ในปีงบประมาณ พ.ศ.2566 กองบริการการสาธารณสุขได้รับอนุมัติให้ดำเนินโครงการพัฒนาระบบทันตกรรมปฐมภูมิมาตรฐาน โดยหนึ่งในกิจกรรมสำคัญคือการลงพื้นที่กำกับ ติดตามผลการดำเนินงาน และการตรวจประเมินมาตรฐานคลินิกทันตกรรมในหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิและเครือข่ายบริการสุขภาพปฐมภูมิ คู่มือนี้จึงจัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานในกิจกรรมดังกล่าว

วัตถุประสงค์การประเมิน

1. เพื่อทราบช่องว่างการพัฒนาคลินิกทันตกรรมในหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิและเครือข่ายบริการสุขภาพปฐมภูมิ จากมาตรฐานที่กำหนดโดยคณะกรรมการพัฒนาระบบสุขภาพ สาขาสุขภาพช่องปาก
2. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับจังหวัด เขตสุขภาพ และส่วนกลาง ในการจัดทำแผนขอรับการจัดสรรทรัพยากร และบริหารจัดการระบบบริการให้ได้ตามมาตรฐานต่อไป

กรอบแนวคิดในการประเมิน

จากวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การประเมินผลนี้จะเริ่มต้นจากการรวบรวมสถานการณ์ของหน่วยบริการประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานตามแบบฟอร์มรวบรวมข้อมูลรายหน่วยบริการ³ และบันทึกข้อมูลในโปรแกรมรายงานข้อมูลระบบบริการสาขาสุขภาพช่องปากของกองบริการการสาธารณสุข⁴ ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยอ้างอิงจากเกณฑ์มาตรฐานการพัฒนาสุขภาพช่องปากในหน่วยบริการปฐมภูมิ (PCU) และเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ (NPCU) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 และวิเคราะห์โอกาสพัฒนาเพื่อให้ได้ตามมาตรฐานดังกล่าวจากมุมมองของผู้ปฏิบัติในพื้นที่ (insider view)⁵ จากนั้นผู้รับผิดชอบระดับจังหวัดจึงนำข้อมูลของ PCU และ

¹ ฉบับล่าสุดคือ ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 เดือน มกราคม 2565, รายละเอียดตามภาคผนวก 1 ในหน้า 3

² รายละเอียดตามภาคผนวก 2 ในหน้า 4

³ รายละเอียดตามภาคผนวก 3 ในหน้า 12

⁴ รายละเอียดตามภาคผนวก 4 ในหน้า 20

⁵ ตัวอย่างแบบฟอร์มการวิเคราะห์โอกาสพัฒนา ตามภาคผนวก 5-7 ในหน้า 21-23

NPCU ทั้งหมดในจังหวัด เข้าร่วมหารือกับคณะทำงานประเมินผลระดับเขต เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในภาพเขตสุขภาพเบื้องต้น และคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายให้คณะทำงานประเมินผลส่วนกลางลงเยี่ยมสำรวจ เพื่อสะท้อนมุมมองจากคนภายนอก (outsider view) ต่อโอกาสพัฒนาของพื้นที่ จากนั้นคณะกรรมการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ สาขาสุขภาพช่องปาก ระดับเขต จึงนำข้อมูลทั้งหมดไปจัดทำแผนพัฒนาระยะ 5 ปี ประกอบด้วย แผนพัฒนาทันตบุคลากรในระบบสุขภาพปฐมภูมิ แผนลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและครุภัณฑ์ และอาจมีแผนอื่นๆ ตามบริบทพื้นที่ เช่น แผนพัฒนาเครือข่ายให้คำปรึกษา/ส่งต่อ ทั้งนี้ แผนที่จัดทำขึ้นต้องครอบคลุมทั้งแผนระดับเขตและระดับจังหวัดเพื่อให้การพัฒนาสอดคล้องตามเป้าหมายร่วมกัน (ดังรูป)

แผนการดำเนินงาน

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม
16 - 31 มกราคม 2566	หน่วยบริการประเมินตนเอง และบันทึกข้อมูลในโปรแกรมของกองบริหารการสาธารณสุข
กุมภาพันธ์ 2566	คณะทำงานฯ ระดับเขต วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น สำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติม และคัดเลือกพื้นที่เพื่อให้คณะทำงานส่วนกลางลงเยี่ยมสำรวจ
มีนาคม - พฤษภาคม 2566	คณะทำงานฯ ส่วนกลาง ลงพื้นที่ตัวอย่างใน 12 เขต
มิถุนายน 2566	- คณะทำงานฯ ส่วนกลาง จัดทำรายงานการประเมินผลฯ - คณะทำงานฯ ระดับเขต จัดทำแผนการพัฒนารายเขตสุขภาพ
กรกฎาคม 2566	- นำเสนอผลการประเมินต่อคณะกรรมการพัฒนาระบบสุขภาพ สาขาสุขภาพช่องปาก - จัดส่งรายงานการประเมินผลฯ และแผนการพัฒนา ให้ปลัดกระทรวงสาธารณสุข และผู้ตรวจราชการเขตสุขภาพที่ 1-12 ทราบ

หมายเหตุ วางแผนประเมินปีละ 1 ครั้ง โดยอาจปรับกำหนดการได้ในต่อไปตามความเหมาะสม

ภาคผนวก 1

แนวทางการดำเนินงานพัฒนาสุขภาพช่องปากในระบบบริการปฐมภูมิ
ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 เดือน มกราคม 2565

เข้าดูตาม QR code

หรือทางลิงค์นี้

<https://moph.cc/VQCRG77gC>

ภาคผนวก 2: เกณฑ์การประเมินมาตรฐานงานสุขภาพช่องปาก ในหน่วยบริการปฐมภูมิ (PCU) และเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ (NPCU)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

จัดทำโดย คณะกรรมการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ สาขาสุขภาพช่องปาก

เกณฑ์การประเมินมาตรฐาน	ระดับมาตรฐาน	
	ขั้นต่ำ	ขั้นสูง
ด้านที่ 1 อัตรากำลังคน		
1. ด้านอัตรากำลัง		
1.1 ทันตแพทย์ที่รับผิดชอบหน่วยบริการปฐมภูมิ และให้บริการ (ตัวชี้วัดที่ 1)	มีทันตแพทย์ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบหน่วยบริการปฐมภูมิอย่างชัดเจน และร่วมให้บริการ ในสัดส่วนต่อประชากรอย่างน้อย 1:10,000	มีทันตแพทย์ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบหน่วยบริการปฐมภูมิอย่างชัดเจน และร่วมให้บริการ ในสัดส่วนต่อประชากรอย่างน้อย 1:10,000 และทันตแพทย์ผ่านการอบรมตามหลักสูตรทันตกรรมครอบครัว หรือหลักสูตรตามที่คณะกรรมการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ สาขาสุขภาพช่องปาก เห็นชอบ
1.2 เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข/นักวิชาการสาธารณสุข (ทันตสาธารณสุข) ปฏิบัติประจำเพื่อดูแลประชากร (ตัวชี้วัดที่ 2)	มีทันตภิบาลผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ หมุนเวียนให้บริการที่หน่วยบริการปฐมภูมิ หรือปฏิบัติงานประจำที่หน่วยบริการปฐมภูมิ แต่มีสัดส่วนต่อประชากรน้อยกว่า 1:5,000	มีทันตภิบาลผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ ปฏิบัติงานประจำที่หน่วยบริการปฐมภูมิ ในสัดส่วนต่อประชากรอย่างน้อย 1:5,000
1.3 มีผู้ช่วยงานทันตกรรม: ทันตบุคลากรผู้ให้บริการ (ตัวชี้วัดที่ 3)	1 : 1	1 : 1

เกณฑ์การประเมินมาตรฐาน	ระดับมาตรฐาน	
	ขั้นต่ำ	ขั้นสูง
ด้านที่ 2 ด้านโครงสร้างกายภาพ ครุภัณฑ์ และเครื่องมือ		
1. โครงสร้างกายภาพ (ตัวชี้วัดที่ 4)		
1.1 มีพื้นที่ห้องตรวจและห้องให้บริการทันตกรรมไม่น้อยกว่า 9 ตารางเมตรต่อ 1 ยูนิตทันตกรรม กันเป็นสัดส่วนและมิดชิดไม่ให้ผู้อื่นเห็นการตรวจรักษา	/	/
1.2 มีโต๊ะทำงานของทันตบุคลากร และเจ้าหน้าที่ของกลุ่มงาน แยกจากคลินิกบริการทันตกรรม	/	/
1.3 มีพื้นที่สำหรับการสาธิตและฝึกปฏิบัติแปรงฟัน	/	/
1.4 การสัญจรและการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยต้องกระทำได้โดยสะดวก	/	/
1.5 มีบริเวณสำหรับให้ผู้ป่วยและญาตินั่งรอ แยกจากบริเวณที่ให้การรักษา ตั้งเก้าอี้สำหรับผู้พักคอยจำนวนเพียงพอกับการให้บริการผู้ป่วยอย่างน้อย 5 คนต่อ 1 ยูนิตทันตกรรม	/	/
1.6 ห้องตรวจหรือห้องให้การรักษามีอ่างฟอกมือชนิดไม่ใช้มือเปิดปิดน้ำ และไม่ใช้ปะปนกับอ่างล้างเครื่องมือ	/	/
1.7 มีแสงสว่างเพียงพอสามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ในห้องที่ให้บริการ ได้ชัดเจนในเวลาปฏิบัติงาน	/	/
1.8 มีการระบายอากาศที่ดี ไม่มีกลิ่นอับทึบ ให้พิจารณาจากลักษณะของห้องบริการ ดังนี้คือ		
- ควรมีความสูงของเพดานห้องไม่ต่ำกว่า 2.60 เมตร	/	/
- ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ เพื่อประสิทธิภาพในการควบคุมการติดเชื้อ	/	/

เกณฑ์การประเมินมาตรฐาน	ระดับมาตรฐาน	
	ขั้นต่ำ	ขั้นสูง
- ต้องติดตั้งเครื่องระบายอากาศ มีระบบระบายอากาศ ด้วยการ Dilution ด้วยอากาศสะอาดในปริมาณขั้นต่ำ 12 ACH	/	/
1.9 มีเครื่องหมายหรือป้ายประกาศติดเปิดเผยในที่ผู้รับบริการเห็นง่าย ให้รายละเอียดชัดเจนว่าเป็นหน่วยบริการทันตกรรม แสดงรายชื่อ รูปถ่ายผู้ให้บริการ ตำแหน่งงาน วันและเวลาประจำการ แจ้งสิทธิประโยชน์ในการใช้บริการทันตกรรม และสิทธิผู้ป่วย	/	/
1.10 มีป้ายเครื่องหมายห้ามสูบบุหรี่ติดในบริเวณที่ผู้รับบริการมองเห็นได้ชัดเจน และมีมาตรการห้ามผู้มารับบริการสูบบุหรี่ในบริเวณคลินิก	/	/
2. ครุภัณฑ์และเครื่องมือ (ตัวชี้วัดที่ 5)		
2.1 ยูนิตทำฟัน ต้องมีอย่างน้อย 1 ยูนิตต่อผู้ให้บริการ 1 คน	/	/
2.2 ชุดออกหน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่ ต้องมีอย่างน้อย 1 ชุด	/	/
2.3 มีเครื่องมือสำหรับการให้บริการที่สอดคล้อง และมีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ โดยคำนึงถึงปริมาณผู้รับบริการ และเวลาที่ต้องใช้ในการเตรียมเครื่องมือตามระบบควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ	/	/
2.4 มีตู้เย็นสำหรับเก็บยาหรือเวชภัณฑ์อื่น โดยตู้เย็นนั้นต้องไม่มีอาหาร หรือเครื่องดื่มปะปน	/	/
2.5 มีตู้ หรือชั้นเก็บยาและเวชภัณฑ์เป็นสัดส่วน	/	/
2.6 มีครุภัณฑ์ทางทันตกรรมต่าง ๆ ที่จำเป็น		
- ตู้เก็บวัสดุทันตกรรม อย่างน้อย 1 ตู้ต่อ 1 ยูนิต ทันตกรรม	/	/
- เครื่องชั่งหินปูนไฟฟ้า (Electric scaler) 1 เครื่องต่อ 1 ยูนิตทันตกรรม	/	/

เกณฑ์การประเมินมาตรฐาน	ระดับมาตรฐาน	
	ขั้นต่ำ	ขั้นสูง
- เครื่องฉายแสงสำหรับวัสดุอุดฟัน (Light cured unit) 1 เครื่องต่อ 1 ยูนิตทันตกรรม	/	/
- เครื่องปั่นผสมอมัลกัม (Amalgamator) อย่างน้อย 1 เครื่อง	/	/
- เครื่องนึ่งฆ่าเชื้อ (autoclave) อย่างน้อย 1 เครื่อง	/	/
- เครื่องเอ็กซเรย์ฟัน (Dental X-ray) อย่างน้อย 1 เครื่อง	/	/
- ชุด Hand Instrument เพียงพอสำหรับการบริการและผ่านการทำให้ปราศจากเชื้อได้ตามมาตรฐาน IC และไม่เกิดการปนเปื้อน ระหว่างให้บริการ	/	/
2.7 มีอุปกรณ์ช่วยชีวิตฉุกเฉินที่พร้อมใช้	/	/
ด้านที่ 3 ศักยภาพบริการสุขภาพช่องปาก		
1. บริการให้คำปรึกษาและบริการนัดหมาย (โดยอาจนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ร่วมด้วยเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการ เช่น ระบบคิวออนไลน์ ระบบทันตกรรมทางไกล เป็นต้น) (ตัวชี้วัดที่ 6)		
1) ให้คำปรึกษาปัญหาทางด้านสุขภาพช่องปากแก่ผู้รับบริการและครอบครัว เกี่ยวกับการส่งเสริม ป้องกัน และควบคุมโรค ดูแลรักษา และฟื้นฟูสุขภาพช่องปาก	มีบริการ แต่จำกัดช่วงเวลาให้บริการ เช่น ให้บริการเฉพาะช่วงเช้า หรือจำกัดวันที่ให้บริการในแต่ละสัปดาห์ เช่น ให้บริการเฉพาะวันจันทร์ เป็นต้น	พร้อมให้บริการ ตลอดเวลาเปิดทำการของหน่วยบริการ
2) ให้คำแนะนำการปฏิบัติตน การป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถจัดการด้านสุขภาพช่องปากตนเองและครอบครัวได้	มีบริการ แต่จำกัดช่วงเวลาให้บริการ เช่น ให้บริการเฉพาะช่วงเช้า หรือจำกัดวันที่ให้บริการในแต่ละสัปดาห์ เช่น ให้บริการเฉพาะวันจันทร์ เป็นต้น	พร้อมให้บริการ ตลอดเวลาเปิดทำการของหน่วยบริการ

เกณฑ์การประเมินมาตรฐาน	ระดับมาตรฐาน	
	ขั้นต่ำ	ขั้นสูง
3) ให้คำแนะนำที่จำเป็นเพื่อให้ผู้รับบริการสามารถตัดสินใจในการเลือกรับบริการหรือเข้าสู่ระบบการส่งต่อ	มีบริการ แต่จำกัดช่วงเวลาให้บริการ เช่น ให้บริการเฉพาะช่วงเช้า หรือจำกัดวันที่ให้บริการในแต่ละสัปดาห์ เช่น ให้บริการเฉพาะวันจันทร์ เป็นต้น	พร้อมให้บริการ ตลอดเวลาเปิดทำการของหน่วยบริการ
4) ให้บริการนัดหมายเพื่อเข้ารับการดูแลสุขภาพช่องปากที่เหมาะสมตามสภาพปัญหาของผู้รับบริการและครอบครัว	มีบริการ แต่จำกัดช่วงเวลาให้บริการ เช่น ให้บริการเฉพาะช่วงเช้า หรือจำกัดวันที่ให้บริการในแต่ละสัปดาห์ เช่น ให้บริการเฉพาะวันจันทร์ เป็นต้น	พร้อมให้บริการ ตลอดเวลาเปิดทำการของหน่วยบริการ
2. บริการการส่งต่อและรับกลับ และการดูแลต่อเนื่อง (ตัวชี้วัดที่ 7)		
1) จัดระบบการส่งต่อผู้ป่วยที่เกินขีดความสามารถ	บริการส่งต่อ แต่ยังไม่มีการติดตามผลการส่งต่อ หรือการรับกลับ ยังไม่เกิดความต่อเนื่องของกระบวนการดูแล	บริการการส่งต่อและรับกลับ และการดูแลต่อเนื่อง
2) ให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วยและผู้ดูแลในขั้นตอนการส่งต่อ ประสานและติดตามดูแลผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องทั้งการส่งไปและรับกลับ	ให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วยและผู้ดูแล ในขั้นตอนการส่งต่อ	ให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วยและผู้ดูแลในขั้นตอนการส่งต่อ ประสานและติดตามดูแลผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องทั้งการส่งไปและรับกลับ
3) ส่งคืนข้อมูลสุขภาพช่องปากรายบุคคลให้กับผู้รับบริการ เพื่อให้เกิดการดูแลต่อเนื่องในระดับครอบครัวและชุมชน ร่วมกับคณะผู้ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิ	ส่งคืนข้อมูลสุขภาพช่องปากรายบุคคลให้กับผู้รับบริการ โดยการบอกกล่าว แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์การคืนข้อมูลที่เป็นรูปธรรม เช่น สมุดสุขภาพส่วนบุคคล	ส่งคืนข้อมูลสุขภาพช่องปากรายบุคคลให้กับผู้รับบริการ โดยมีระบบการคืนข้อมูลที่เป็นรูปธรรม เช่น สมุดสุขภาพส่วนบุคคล

เกณฑ์การประเมินมาตรฐาน	ระดับมาตรฐาน	
	ขั้นต่ำ	ขั้นสูง
3. การส่งเสริมให้ประชาชนมีศักยภาพและมีความรู้ในการจัดการสุขภาพช่องปากของตนเอง ครอบครัว และชุมชน (ตัวชี้วัดที่ 8)		
1) ให้คำแนะนำ และคำปรึกษา ให้ความรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้รับบริการและครอบครัว	ให้คำแนะนำ และคำปรึกษา ให้ความรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้รับบริการและครอบครัว	ให้คำแนะนำ และคำปรึกษา ให้ความรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้รับบริการและครอบครัว
2) ฝึกปฏิบัติการดูแลสุขภาพช่องปากด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อให้สามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้	ฝึกปฏิบัติการดูแลสุขภาพช่องปากด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อให้สามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้	ฝึกปฏิบัติการดูแลสุขภาพช่องปากด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อให้สามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้
3) ทำงานร่วมกับ อสม. และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นทีมสร้างเสริมสุขภาพของชุมชนในการดูแลสุขภาพช่องปากและให้ความรู้ในการดูแลตนเองและครอบครัว		ทำงานร่วมกับ อสม. และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นทีมสร้างเสริมสุขภาพของชุมชนในการดูแลสุขภาพช่องปากและให้ความรู้ในการดูแลตนเองและครอบครัว
4. การดูแลสุขภาพช่องปากแบบองค์รวม ตั้งแต่แรก ต่อเนื่อง และผสมผสาน		
1) ตรวจคัดกรอง ประเมินความเสี่ยง และวางแผนการดูแลสุขภาพช่องปากรายบุคคล (ตัวชี้วัดที่ 9)		
o ตรวจคัดกรองและประเมินความเสี่ยง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นในการตัดสินใจใช้ในการวางแผนการดูแลสุขภาพช่องปากรายบุคคล	/	/
o ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้รับบริการและครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง	/	/

เกณฑ์การประเมินมาตรฐาน	ระดับมาตรฐาน	
	ขั้นต่ำ	ขั้นสูง
2) บริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปาก ตามกลุ่มเป้าหมาย (ตัวชี้วัดที่ 10)	/	/
3) บริการทันตกรรมขั้นพื้นฐาน ได้แก่ อุดฟัน ขูดหินปูน ถอนฟัน (ตัวชี้วัดที่ 11)		
o บริการที่สถานพยาบาล ในกรณีผู้ป่วยทั่วไป	/	/
o บริการที่บ้านของผู้ป่วย ในกรณีผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง เช่น ผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงและผู้พิการ หรือ กลุ่มอื่นๆเช่น เด็กแรกคลอด หญิงให้นมบุตร เด็กก่อนวัยเรียน โดยเป็นเหตุการณ์ที่สามารถให้บริการผู้ป่วยได้อย่างปลอดภัย เช่น ทาฟลูออไรด์ อุดฟันชั่วคราว เสริมฐานฟันเทียม ซ่อมฟันเทียม	/	/
4) บริการทันตกรรมเฉพาะทางที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ภายใต้ขอบเขตกิจกรรมที่สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐาน Service plan ที่มีทันตแพทย์และเครื่องมือพร้อม แต่ขั้นต่ำควรมีบริการดังนี้ (ตัวชี้วัดที่ 12)		
o รักษาโรคเหงือก/ปริทันต์อักเสบ		/
o ใส่ฟันเทียมชนิดถอดได้ทั้งปากหรือบางส่วน		/
5) บริการทันตกรรมในกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ ผู้ป่วยเบาหวานที่คุมน้ำตาลไม่ได้ ผู้ป่วยรังสีรักษา ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ป่วยจิตเวชและเด็กเล็กที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีโอกาสเกิดโรคในช่องปาก โดยมีกิจกรรม ดังนี้ (ตัวชี้วัดที่ 13)		
o ตรวจและรักษาตามอาการสำคัญ โดยดำเนินการร่วมกับคณะผู้ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิ เพื่อความปลอดภัยตามมาตรฐานการดูแลผู้ป่วยแต่ละกลุ่ม เช่น กรณีผู้ป่วยภาวะปากแห้งน้ำลายน้อย ผู้ป่วยมีปัญหาด้านการกลืน ผู้ป่วยมีปัญหาโรคทางระบบ	/	/
o วางแผนการรักษาเพื่อส่งเสริมป้องกันและฟื้นฟูสุขภาพช่องปาก	/	/

เกณฑ์การประเมินมาตรฐาน	ระดับมาตรฐาน	
	ขั้นต่ำ	ขั้นสูง
6) บริการทันตกรรมกรณีมีภาวะฉุกเฉินด้านช่องปากและการส่งต่อกรณีฉุกเฉิน (ตัวชี้วัดที่ 14)	/	/
5. การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมสุขภาพที่ผนวกรวมสุขภาพช่องปากเข้าไว้ด้วยกัน รวมทั้งการป้องกันและควบคุมโรคในระดับชุมชน (ตัวชี้วัดที่ 15)		
1) ร่วมกับคณะผู้ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพที่ผนวกรวมสุขภาพช่องปากเข้าไว้ด้วยกัน หรือป้องกันควบคุมโรคในชุมชน เช่น การจัดทำแผนสุขภาพในชุมชน, การร่วมจัดตั้งกองทุนสุขภาพชุมชน, การร่วมดำเนินการศูนย์ฟื้นฟูในชุมชน, การร่วมดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุ, การสนับสนุนชมรมเพื่อสุขภาพต่างๆ เป็นต้น	/	/
2) ร่วมกับคณะผู้ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโดยเกิดจากความต้องการของชุมชนเอง และชุมชนร่วมกับเจ้าหน้าที่ ถ้าเกินขีดความสามารถของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ผ่านกลไกในระดับชุมชน เช่น เวทีประชาคมเข้าใจปัญหาสุขภาพของท้องถิ่น เป็นต้น	/	/
3) ร่วมกับคณะผู้ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในเครือข่าย เช่น การจัดเวทีชาวบ้าน การศึกษาดูงาน การจัดประชุม เป็นต้น		/

ภาคผนวก 3:

แบบฟอร์มรวบรวมข้อมูลรายหน่วยบริการ ประกอบการประเมินมาตรฐานการงานสุขภาพช่องปาก
ในหน่วยบริการปฐมภูมิ (PCU) และเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ (NPCU)

**ช่องสี่ฟ้า คือ ข้อมูลที่ต้องกรอก โดยเป็นข้อมูลรายหน่วยบริการ สำหรับนำไปใช้ในโปรแกรมรายงานข้อมูลระบบบริการสาขาสุขภาพช่องปากของกองบริหารการสาธารณสุข

รายการที่	ข้อความ	ช่องบันทึกคำตอบ
	ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	
1	วันที่บันทึกข้อมูลในโปรแกรม	บันทึกอัตโนมัติในโปรแกรม
2	ชื่อเขตบริการสุขภาพตามการแบ่งของ กสธ.	
3	ชื่อจังหวัดที่ตั้งของหน่วยงาน	
4	ชื่ออำเภอที่ตั้งของหน่วยงาน	
5	ชื่อสถานพยาบาล	
6	รหัส PCU/NPCU (Unit Code)	โปรแกรมแสดงข้อมูลอัตโนมัติตามชื่อสถานพยาบาล (ใช้ฐานข้อมูล สสป.)
7	ประเภทหน่วยบริการปฐมภูมิ (PCU/แม่ข่ายNPCU/ลูกข่ายNPCU)	โปรแกรมแสดงข้อมูลอัตโนมัติตามชื่อสถานพยาบาล (ใช้ฐานข้อมูล สสป.)
8	จำนวนประชากรในความรับผิดชอบ (คน)	โปรแกรมแสดงข้อมูลอัตโนมัติตามชื่อสถานพยาบาล (ใช้ฐานข้อมูล สสป.)
9	สถานะสถานพยาบาล	1 = ถ่ายโอนแล้ว/สังกัด อปท. 2 = สังกัด กสธ. 3 = ยกเลิกการขึ้นทะเบียน
	ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านทันตบุคลากร	
10	จำนวนทันตแพทย์ที่รับผิดชอบหน่วยบริการปฐมภูมิ (คน)	โปรแกรมแสดงข้อมูลอัตโนมัติตามชื่อสถานพยาบาล (ใช้ฐานข้อมูล สสป.)
11	จำนวนทันตภิบาลที่ปฏิบัติงานประจำที่หน่วยบริการปฐมภูมิ (คน)	โปรแกรมแสดงข้อมูลอัตโนมัติตามชื่อสถานพยาบาล (ใช้ฐานข้อมูล สสป.)
12	จำนวนทันตภิบาลที่หมุนเวียนให้บริการที่หน่วยบริการปฐมภูมิ (คน)	
13	จำนวนผู้ช่วยงานทันตกรรมในหน่วยบริการปฐมภูมิ (คน)	
14	สัดส่วนประชากรต่อทันตแพทย์ 1 คน	โปรแกรมคำนวณให้อัตโนมัติ
15	สัดส่วนประชากรต่อทันตภิบาล 1 คน	โปรแกรมคำนวณให้อัตโนมัติ
16	สัดส่วนผู้ช่วยงานทันตกรรมต่อทันตบุคลากรผู้ให้บริการ ใช้การเทียบกับยูนิตทำฟันที่มี โดยต้องมีผู้ช่วยงานทันตกรรมอย่างน้อย 1 คนต่อยูนิตทันตกรรม 1 ตัว	0 = ไม่มียูนิตทำฟัน 1 = มียูนิตทำฟัน แต่ไม่มีผู้ช่วยงานทันตกรรมในสัดส่วนอย่างน้อย 1 คนต่อ ยูนิตทันตกรรม 1 ตัว 2 = มียูนิตทันตกรรม และมีผู้ช่วยงานทันตกรรมในสัดส่วนอย่างน้อย 1 คนต่อ ยูนิตทันตกรรม 1 ตัว
17	ทันตแพทย์ที่รับผิดชอบหน่วยบริการปฐมภูมิ ร่วมให้บริการที่หน่วยบริการปฐมภูมิด้วยหรือไม่	1 = ไม่ได้ร่วมให้บริการ 2 = ร่วมให้บริการด้วย

รายการที่	ข้อความ	ช่องบันทึกคำตอบ
18	ทันตแพทย์ที่รับผิดชอบหน่วยบริการปฐมภูมิ ผ่านการอบรมตามหลักสูตร ทันตกรรมครอบคร้ว หรือหลักสูตรตามที่คณะกรรมการพัฒนาระบบ บริการสุขภาพ สาขาสุขภาพช่องปาก เห็นชอบ	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
19	ทันตภิบาล (ประจำ) ผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการ ทำงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
	ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านโครงสร้างกายภาพ ครุภัณฑ์ และเครื่องมือ	
	3.1 โครงสร้างกายภาพ	
20	1) มีพื้นที่ห้องตรวจและห้องให้บริการทันตกรรมไม่น้อยกว่า 9 ตารางเมตร ต่อ 1 ยูนิตทันตกรรม กั้นเป็นสัดส่วนและมิดชิดไม่ให้อื่นเห็นการตรวจ รักษา	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
21	2) มีโต๊ะทำงานของทันตบุคลากร และเจ้าหน้าที่ของกลุ่มงาน แยกจาก คลินิกบริการทันตกรรม	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
22	3) มีพื้นที่สำหรับการสาธิตและฝึกปฏิบัติแปรงฟัน	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
23	4) การสัญจรและการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยต้องกระทำได้โดยสะดวก	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
24	5) มีบริเวณสำหรับผู้ป่วยและญาตินั่งรอ แยกจากบริเวณที่ให้การรักษา ตั้งเก้าอี้สำหรับผู้พักคอยจำนวนเพียงพอกับการให้บริการผู้ป่วยอย่างน้อย 5 คนต่อ 1 ยูนิตทันตกรรม	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
25	6) ห้องตรวจหรือห้องให้การรักษามีอ่างฟอกมือชนิดไม่ใช้มือเปิดปิดน้ำ และไม่ใช้ปะปนกับอ่างล้างเครื่องมือ	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
26	7) มีแสงสว่างเพียงพอสามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ในห้องที่ให้บริการ ได้ ชัดเจนในเวลาปฏิบัติงาน	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
27	8) มีความสูงของเพดานห้องไม่ต่ำกว่า 2.60 เมตร	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
28	9) ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ เพื่อประสิทธิภาพในการควบคุมการติดเชื้อ	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
29	10) ติดตั้งเครื่องระบายอากาศ มีระบบระบายอากาศ ด้วยการ Dilution ด้วยอากาศสะอาดในปริมาณขั้นต่ำ 12 ACH	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
30	11) มีเครื่องหมายหรือป้ายประกาศติดเปิดเผยในที่ผู้รับบริการเห็นง่าย ให้ รายละเอียดชัดเจนว่าเป็นหน่วยบริการทันตกรรม แสดงรายชื่อ รูปถ่าย ผู้ให้บริการ ตำแหน่งงาน วันและเวลาประจำการ แจ้งสิทธิประโยชน์ในการ ใช้บริการทันตกรรม และสิทธิผู้ป่วย	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
31	12) มีป้ายเครื่องหมายห้ามสูบบุหรี่ติดในบริเวณที่ผู้รับบริการมองเห็นได้ ชัดเจน และมีมาตรการห้ามผู้มารับบริการสูบบุหรี่ในบริเวณคลินิก	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
	3.2 ด้านครุภัณฑ์และเครื่องมือ	
32	1) ยูนิตทำฟัน ต้องมีอย่างน้อย 1 ยูนิตต่อผู้ให้บริการ 1 คน	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่

รายการที่	ข้อความคำถาม	ช่องบันทึกคำตอบ
33	2) ชุดออกหน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่ ต้องมีอย่างน้อย 1 ชุด	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
34	3) มีเครื่องมือสำหรับการให้บริการที่สอดคล้อง และมีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ โดยคำนึงถึงปริมาณผู้รับบริการ และเวลาที่ต้องใช้ในการเตรียมเครื่องมือตามระบบควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
35	4) มีตู้เย็นสำหรับเก็บยาหรือเวชภัณฑ์อื่น โดยตู้เย็นนั้นต้องไม่มีอาหารหรือเครื่องดื่มปะปน	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
36	5) มีตู้ หรือชั้นเก็บยาและเวชภัณฑ์เป็นสัดส่วน	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
37	6) มีตู้เก็บวัสดุทันตกรรม อย่างน้อย 1 ตู้ต่อ 1 ยูนิต ทันตกรรม	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
38	7) มีเครื่องชูดหินปูนไฟฟ้า (Electric scaler) 1 เครื่องต่อ 1 ยูนิตทันตกรรม	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
39	8) มีเครื่องฉายแสงสำหรับวัสดุอุดฟัน (Light cured unit) 1 เครื่องต่อ 1 ยูนิตทันตกรรม	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
40	9) มีเครื่องปั่นผสมอมัลกัม (Amalgamator) อย่างน้อย 1 เครื่อง	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
41	10) เครื่องนึ่งฆ่าเชื้อ (autoclave) อย่างน้อย 1 เครื่อง	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
42	11) เครื่องเอ็กซเรย์ฟัน (Dental X-tay) อย่างน้อย 1 เครื่อง	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
43	12) ชุด Hand Instrument เพียงพอสำหรับการบริการและผ่านการทำให้ปราศจากเชื้อได้ตามมาตรฐาน IC และไม่เกิดการปนเปื้อน ระหว่างให้บริการ	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
44	13) มีอุปกรณ์ช่วยชีวิตฉุกเฉินที่พร้อมใช้	1 = ไม่ใช่ 2 = ใช่
	ส่วนที่ 4 ศักยภาพบริการสุขภาพช่องปาก	
	4.1 บริการให้คำปรึกษาและบริการนัดหมาย (โดยอาจนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ร่วมด้วยเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการ เช่น ระบบคิวออนไลน์ ระบบทันตกรรมทางไกล เป็นต้น)	
45	1) ให้คำปรึกษาปัญหาทางด้านสุขภาพช่องปากแก่ผู้รับบริการและครอบครัวเกี่ยวกับการส่งเสริม ป้องกัน และควบคุมโรค ดูแลรักษา และฟื้นฟูสุขภาพช่องปาก	1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีบริการ แต่จำกัดช่วงเวลาให้บริการ เช่น ให้บริการเฉพาะช่วงเช้า หรือจำกัดวันที่ให้บริการในแต่ละสัปดาห์ เช่น ให้บริการเฉพาะวันจันทร์ เป็นต้น 3 = พร้อมให้บริการตลอดเวลาเปิดทำการของหน่วยบริการ

รายการที่	ข้อความคำถาม	ช่องบันทึกคำตอบ
46	2) ให้คำแนะนำการปฏิบัติตน การป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถจัดการด้านสุขภาพช่องปากตนเองและครอบครัวได้	1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีบริการ แต่จำกัดช่วงเวลาให้บริการ เช่น ให้บริการเฉพาะช่วงเช้า หรือจำกัดวันที่ให้บริการในแต่ละสัปดาห์ เช่น ให้บริการเฉพาะวันจันทร์ เป็นต้น 3 = พร้อมให้บริการตลอดเวลาเปิดทำการของหน่วยบริการ
47	3) ให้คำแนะนำที่จำเป็นเพื่อให้ผู้รับบริการสามารถตัดสินใจในการเลือกรับบริการหรือเข้าสู่ระบบการส่งต่อ	1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีบริการ แต่จำกัดช่วงเวลาให้บริการ เช่น ให้บริการเฉพาะช่วงเช้า หรือจำกัดวันที่ให้บริการในแต่ละสัปดาห์ เช่น ให้บริการเฉพาะวันจันทร์ เป็นต้น 3 = พร้อมให้บริการตลอดเวลาเปิดทำการของหน่วยบริการ
48	4) ให้บริการนัดหมายเพื่อเข้ารับการดูแลสุขภาพช่องปากที่เหมาะสมตามสภาพปัญหาของผู้รับบริการและครอบครัว	1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีบริการ แต่จำกัดช่วงเวลาให้บริการ เช่น ให้บริการเฉพาะช่วงเช้า หรือจำกัดวันที่ให้บริการในแต่ละสัปดาห์ เช่น ให้บริการเฉพาะวันจันทร์ เป็นต้น 3 = พร้อมให้บริการตลอดเวลาเปิดทำการของหน่วยบริการ
4.2 บริการการส่งต่อและรับกลับ และการดูแลต่อเนื่อง		
49	1) จัดระบบการส่งต่อผู้ป่วยที่เกินขีดความสามารถ	1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีบริการส่งต่อ แต่ยังไม่มีการติดตามผลการส่งต่อหรือการรับกลับ ยังไม่เกิดความต่อเนื่องของกระบวนการดูแล 3 = มีบริการส่งต่อ และติดตามผลการส่งต่อหรือการรับกลับเพื่อการดูแลต่อเนื่อง
50	2) ให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วยและผู้ดูแลในขั้นตอนการส่งต่อ ประสานและติดตามดูแลผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องทั้งการส่งไปและรับกลับ	1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีบริการให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วยและผู้ดูแลในขั้นตอนการส่งต่อ 3 = มีบริการให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วยและผู้ดูแลในขั้นตอนการส่งต่อ รวมทั้งช่วยประสานและติดตามดูแลผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องทั้งการส่งไปและรับกลับ
51	3) ส่งคืนข้อมูลสุขภาพช่องปากรายบุคคลให้กับผู้รับบริการ เพื่อให้เกิดการดูแลต่อเนื่องในระดับครอบครัวและชุมชน ร่วมกับคณะผู้ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิ	1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีการส่งคืนข้อมูลสุขภาพช่องปากรายบุคคลให้กับผู้รับบริการ โดยการบอกกล่าว แต่ยังไม่มีระบบการคืนข้อมูลที่เป็นรูปธรรม เช่น สมุดสุขภาพส่วนบุคคล 3 = มีการส่งคืนข้อมูลสุขภาพช่องปากรายบุคคลให้กับผู้รับบริการ โดยมีระบบการคืนข้อมูลที่เป็นรูปธรรม เช่น สมุดสุขภาพส่วนบุคคล
4.3 การส่งเสริมให้ประชาชนมีศักยภาพและมีความรู้ในการจัดการสุขภาพช่องปากของตนเอง ครอบครัว และชุมชน		

รายการที่	ข้อคำถาม	ช่องบันทึกคำตอบ
52	1) ให้คำแนะนำ และคำปรึกษา ให้ความรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้รับบริการและครอบครัว	1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีบริการให้คำแนะนำ และคำปรึกษา ให้ความรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้รับบริการและครอบครัว
53	2) ฝึกปฏิบัติการดูแลสุขภาพช่องปากด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อให้สามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้	1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีบริการฝึกปฏิบัติการดูแลสุขภาพช่องปากด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อให้สามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้
54	3) ทำงานร่วมกับ อสม. และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นทีมสร้างเสริมสุขภาพของชุมชนในการดูแลสุขภาพช่องปากและให้ความรู้ในการดูแลตนเองและครอบครัว	1 = ยังไม่มีการทำงานร่วมกับ อสม. และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องสุขภาพช่องปาก 2 = มีการทำงานร่วมกับ อสม. และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นทีมสร้างเสริมสุขภาพของชุมชนในการดูแลสุขภาพช่องปากและให้ความรู้ในการดูแลตนเองและครอบครัว
	4.4 การดูแลสุขภาพช่องปากแบบองค์รวม ตั้งแต่แรก ต่อเนื่อง และผสมผสาน	
	4.4.1 ตรวจคัดกรอง ประเมินความเสี่ยง และวางแผนการดูแลสุขภาพช่องปากรายบุคคล	
55	1) ตรวจคัดกรองและประเมินความเสี่ยง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นในการตัดสินใจใช้ในการวางแผนการดูแลสุขภาพช่องปากรายบุคคล	1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีการจัดบริการ
56	2) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้รับบริการและครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง	1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีการจัดบริการ
	4.4.2 บริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปากตามกลุ่มเป้าหมาย	
57	1) บริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปาก ในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ ประกอบด้วย 1. ตรวจสอบสุขภาพช่องปาก 2. ให้ความรู้เรื่องโภชนาการ 3. ย้อม Plaque / ฝึกการแปรงฟัน/สอนการใช้ไหมขัดฟัน/แปรงซอกฟัน 4. ให้นันทศึกษาการดูแลสุขภาพช่องปากตนเอง, วิธีการดูแลช่องปากเด็กและการเลี้ยงดูลูก (การเช็ดเหงือกและกระพุ้งแก้ม การเลิกลมมือนมดื่อก การเลิกลมขวด การให้อาหารเสริม/เครื่องดื่มนั้น เป็นต้น) 5. เยี่ยมบ้านหญิงตั้งครรภ์/หญิงหลังคลอดที่จำเป็นต้องได้รับคำแนะนำ/ดูแลที่บ้าน เช่น หญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น, หญิงตั้งครรภ์ที่มีโรคทางระบบ - มีการวางแผนจัดการปัญหา ร่วมกับสหวิชาชีพ - มีการตรวจคัดกรองและจำแนกความเสี่ยง โดยเน้นบางกลุ่มที่สำคัญที่มีปัญหาอุปสรรคในการดูแลสุขภาพและสุขภาพช่องปากตนเองและบุตร	1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีการจัดบริการเป็นบางกิจกรรม 3 = มีการจัดบริการครบทุกกิจกรรม

รายการที่	ข้อความคำถาม	ช่องบันทึกคำตอบ
58	<p>2) บริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปาก ในกลุ่มเด็กอายุ 0-2 ปี ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบสุขภาพช่องปาก/ประเมินความเสี่ยงโรคฟันผุ และดำเนินการดูแลเด็กตามแนวปฏิบัติ 3 ดี (พัฒนาการดี โภชนาการดี สุขภาพช่องปากดี) 2. ให้ทันตสุขศึกษาสอนการทำความสะอาดช่องปากเด็ก , ให้ความรู้เรื่องอาหาร/นมและขนมที่เหมาะสมสำหรับเด็กและผู้ปกครอง 3. สาธิตการแปรงฟันและฝึกการเช็ดทำความสะอาดช่องปากเด็กแก่ผู้ปกครอง 4. ฝึกผู้ปกครองแปรงฟันแบบ Hands on ในกรณีที่มีฟันขึ้นแล้ว 5. เคลือบฟลูออไรด์วานิชแก่เด็กอายุ 9 เดือน – 2 ปี 6 เดือน (กรณีที่เป็น) 6. เยี่ยมบ้านเด็กกลุ่มเสี่ยงสูง เช่น เด็กด้อยโอกาส พ่อแม่ทอดทิ้ง ป่วย ตายายเลี้ยงดู 7. Dietary counselling 	<p>1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีการจัดบริการเป็นบางกิจกรรม 3 = มีการจัดบริการครบทุกกิจกรรม</p>
59	<p>3) บริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปาก ในกลุ่มเด็กอายุ 3-5 ปี ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบสุขภาพช่องปาก/ประเมินความเสี่ยงโรคฟันผุ คัดข้อมูลให้ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองปีละ 2 ครั้ง 2. ให้ฟลูออไรด์เฉพาะที่ในกลุ่มเสี่ยง 3. ให้บริการอุดฟันแบบ SMART Technic 4. ร่วมกับภาคีเครือข่ายในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพช่องปากในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและชุมชน 5. สนับสนุนการจัดกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวันด้วยยาสีฟันที่ผสมฟลูออไรด์ 6. จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ผู้ดูแลเด็ก/ผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปาก และฝึกทักษะผู้ปกครองในการแปรงฟันให้เด็ก 	<p>1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีการจัดบริการเป็นบางกิจกรรม 3 = มีการจัดบริการครบทุกกิจกรรม</p>
60	<p>4) บริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปาก ในกลุ่มวัยรุ่นและวัยรุ่น อายุ 6-14 ปี ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบสุขภาพช่องปาก/ประเมินความเสี่ยงโรคฟันผุ ปีละ 2 ครั้ง คัดข้อมูลให้ครูและผู้ปกครองปีละ 2 ครั้ง 2. เคลือบฟลูออไรด์ เคลือบปิดหลุมร่องฟันกรามแท้ซี่ที่ 1 และ 2 3. ให้บริการทันตกรรมชนิดสมบูรณ์แบบ (Comprehensive Treatment) ตามความเสี่ยงและความจำเป็น 4. จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ครู/ผู้ปกครอง/นักเรียนในการดูแลสุขภาพช่องปาก และสนับสนุน กระตุ้น ผลักดัน ผู้บริหารโรงเรียนในการกำหนดนโยบายบูรณาการสร้างกระแสการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น พัฒนาทักษะและประสิทธิภาพการแปรงฟัน การบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่เหมาะสม เป็นต้น 5. พัฒนาศักยภาพแกนนำนักเรียนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปาก 6. ร่วมกับภาคีเครือข่ายในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพช่องปากในโรงเรียนและชุมชน 	<p>1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีการจัดบริการเป็นบางกิจกรรม 3 = มีการจัดบริการครบทุกกิจกรรม</p>

รายการที่	ข้อคำถาม	ช่องบันทึกคำตอบ
61	<p>5) บริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปาก ในกลุ่มวัยทำงาน (15-59 ปี) ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ทันตสุขศึกษาเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปากและการตรวจสุขภาพช่องปากในคลินิกทั้งกลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยง เช่น กลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง คลินิกวัยทอง 2. ตรวจคัดกรองรอยโรคเสี่ยงมะเร็งและมะเร็งช่องปากในผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยง 3. ตรวจคัดกรองและส่งเสริมสุขภาพช่องปากให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้อง 4. จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากในสถานประกอบการ/หน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน หรือร่วมกับภาคีในการจัดกิจกรรม เช่น การจัดอาหาร/เครื่องดื่มที่ลดหวาน มัน เค็ม การจัดให้มีการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี การจัดกิจกรรมที่นำไปสู่ Self-Care และ Access to Care 5. ติดตามเยี่ยมบ้านกลุ่มเสี่ยง 	<p>1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีการจัดบริการเป็นบางกิจกรรม 3 = มีการจัดบริการครบทุกกิจกรรม</p>
62	<p>6) บริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปาก ในกลุ่มผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสุขภาพช่องปากอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง 2. ให้ทันตสุขศึกษาเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปาก 3. การทาฟลูออไรด์เฉพาะที่กรณีที่มีข้อบ่งชี้ 4. ร่วมกับภาคีสุขภาพจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากในกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ วัดส่งเสริมสุขภาพ 5. จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากบูรณาการกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตใน Long term care 	<p>1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีการจัดบริการเป็นบางกิจกรรม 3 = มีการจัดบริการครบทุกกิจกรรม</p>
63	<p>7) บริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปาก ในกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสุขภาพช่องปากอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง 2. ให้ทันตสุขศึกษาเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปาก 3. การทาฟลูออไรด์เฉพาะที่กรณีที่มีข้อบ่งชี้ 4. เยี่ยมบ้าน ส่งเสริม/พัฒนาทักษะการดูแลสุขภาพช่องปากแก่ผู้ป่วยและผู้ดูแล 5. ร่วมกับสหวิชาชีพจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพเช่น ในกรณีผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต 	<p>1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีการจัดบริการเป็นบางกิจกรรม 3 = มีการจัดบริการครบทุกกิจกรรม</p>
	4.4.3 บริการทันตกรรมขั้นพื้นฐาน	
64	4.3(A) บริการทันตกรรมขั้นพื้นฐานที่สถานพยาบาล ในกรณีผู้ป่วยทั่วไป ได้แก่ อุดฟัน ขูดหินปูน ถอนฟัน	<p>1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีการจัดบริการ</p>
65	4.3(B) บริการทันตกรรมขั้นพื้นฐานที่บ้านของผู้ป่วย ในกรณีผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง เช่น ผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงและผู้พิการ หรือ กลุ่มอื่นๆ เช่น เด็กแรกคลอด หญิงให้นมบุตร เด็กก่อนวัยเรียน โดยเป็นเหตุการณ์ที่สามารถให้บริการผู้ป่วยได้อย่างปลอดภัย เช่น ทาฟลูออไรด์ อุดฟัน ขูดคราบ เสริมฐานฟันเทียม ซ่อมฟันเทียม	<p>1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีการจัดบริการ</p>
	4.4.4 บริการทันตกรรมเฉพาะทางที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน	

รายการที่	ข้อความคำถาม	ช่องบันทึกคำตอบ
66	1) บริการทันตกรรมเฉพาะทางที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ประเภทงานรักษาโรคเหงือก/ปริทันต์อักเสบ	1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีการจัดบริการ
67	2) บริการทันตกรรมเฉพาะทางที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ประเภทงานใส่ฟันเทียมชนิดถอดได้ทั้งปากหรือบางส่วน	1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีการจัดบริการ
68	3) บริการทันตกรรมเฉพาะทางที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ประเภทอื่นๆ ระบุเพิ่ม	
	4.4.5 บริการทันตกรรมในกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ ผู้ป่วยเบาหวานที่คุมน้ำตาลไม่ได้ ผู้ป่วยรังสีรักษา ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ป่วยจิตเวช และเด็กเล็กที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีโอกาสเกิดโรคในช่องปาก	
69	1) ตรวจและรักษาตามอาการสำคัญ โดยดำเนินการร่วมกับคณะผู้ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิ เพื่อความปลอดภัยตามมาตรฐานการดูแลผู้ป่วยแต่ละกลุ่ม เช่น กรณีผู้ป่วยภาวะปากแห้งน้ำลายน้อย ผู้ป่วยมีปัญหาด้านการกลืน ผู้ป่วยมีปัญหาโรคทางระบบ	1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีการจัดบริการ
70	2) วางแผนการรักษาเพื่อส่งเสริมป้องกันและฟื้นฟูสุขภาพช่องปาก	1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีการจัดบริการ
71	4.4.6 บริการทันตกรรมกรณีมีภาวะฉุกเฉินด้านช่องปากและการส่งต่อกรณีฉุกเฉิน	1 = ยังไม่มีบริการ 2 = มีการจัดบริการ
72	4.5 การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมสุขภาพที่ผนวกรวมสุขภาพช่องปากเข้าไว้ด้วยกัน รวมทั้งการป้องกันและควบคุมโรคในระดับชุมชน	
73	1) ร่วมกับคณะผู้ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพที่ผนวกรวมสุขภาพช่องปากเข้าไว้ด้วยกัน หรือป้องกันควบคุมโรคในชุมชน เช่น การจัดทำแผนสุขภาพในชุมชน, การร่วมจัดตั้งกองทุนสุขภาพชุมชน, การร่วมดำเนินการศูนย์ฟื้นฟูในชุมชน, การร่วมดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุ, การสนับสนุนชมรมเพื่อสุขภาพต่าง ๆ เป็นต้น	1 = ยังไม่เคยดำเนินการ 2 = ก่อนหน้านี้เคยดำเนินการ แต่ไม่มีแผนดำเนินการในปี 3 = มีแผนดำเนินการในปี
74	2) ร่วมกับคณะผู้ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโดยเกิดจากความต้องการของชุมชนเอง และชุมชนร่วมกับเจ้าหน้าที่ ถ้าเกินขีดความสามารถของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ผ่านกลไกในระดับชุมชน เช่น เวทีประชาคมเข้าใจปัญหาสุขภาพของท้องถิ่น เป็นต้น	1 = ยังไม่เคยดำเนินการ 2 = ก่อนหน้านี้เคยดำเนินการ แต่ไม่มีแผนดำเนินการในปี 3 = มีแผนดำเนินการในปี
75	3) ร่วมกับคณะผู้ให้บริการสุขภาพปฐมภูมิในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในเครือข่าย เช่น การจัดเวทีชาวบ้าน การศึกษาดูงาน การจัดประชุม เป็นต้น	1 = ยังไม่เคยดำเนินการ 2 = ก่อนหน้านี้เคยดำเนินการ แต่ไม่มีแผนดำเนินการในปี 3 = มีแผนดำเนินการในปี

ภาคผนวก 4

วิธีการใช้งาน

โปรแกรมรายงานข้อมูลระบบบริการสาขาสุขาภาพช่องปาก
ของกองบริหารการสาธารณสุข

เข้าดูตาม QR code

หรือทางลิงค์นี้

<https://moph.cc/U-CvBbpbB>

จัดทำโดย

งานพัฒนาวิชาชีพ กลุ่มงานพัฒนาระบบสนับสนุนบริการ
กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
โทรศัพท์ 02-5901641